

Anket Değerlendirme Komisyonu Raporu

Türkiye, çağdaş teknolojinin çok g-erisinde olan ve gerçek kalkınma hamleleri yapması gereken bir ülkedir. Halk yararına yapılacak ileri atılımlar ancak ülkenin tüm güçlerini ve özellikle teknik gücümüzü rasyonel bir şekilde kullanmakla başarılabilir.

Yapılacak olan yatırımların planlama, projelendirme gibi ön çalışmalarını; uygulama, denetleme gibi sonraki çalışmalarını bilim ve teknolojinin gerektirdiği bir biçimde yüklenmesi gereken teknik personel kitlesi teknik, ekonomik ve sosyal yönden kısırlaştırılmaktadır.

Personel Kanunu, son iki yıllık ekonomik bunalım ve bunun sonucu olan hayat pahalılığı, her kesimde olduğu gibi teknik elemanlar üzerinde de kendisini en etkin bir şekilde göstermiştir.

Personel Kanunu ile büyük bir teknik eleman kitlesi devlet memuru statüsüne geçirilmiştir. Aslında ürettiği değer bakımından hizmet üreten devlet memurundan daha farklı bir yapıya sahip olan teknik elemanların ülke yatırımlarında doğrudan soz sahibi olması gereklidir. Ülkemizde yatırımların politik çıkarlardan uzak ve halk yararına gerçekleşmesi, ancak teknik gücün teknik ve bilimsel özgürlüğün, sahip olması ile sağlanabilir. Personel- Kanunu teknik gücümüzü memur statüsüne geçirerek bilimsel ve teknik özgürlüklerini kısıtlamıştır. 657 Sayılı Personel Kanunu'nun mali hükümlerini kapsayan 1327 sayılı Kanunda sosyal ve ekonomik haklarımızı sınırlandırmıştır (örneğin, «her hangi bir siyasi örgütte çalışamazlar»). Daha sonra değişen Anayasa maddesi ile kapatılan personel sendikaları ile teknik personel demokratik haklarını da kaybetmiştir. Yukarıda açıkladığımız şekillerde kısırlaştırılan teknik gücümüz ile gerçek kalkınma hamlelerinin yapılması beklenemez.

Bu durum geçtiğimiz yü içinde düzenlenmiş olan Teknik Eleman Anketi'nden çıkan sonuçlarla kesinlikle kanıtlanmaktadır. Tablo l'de, bu anketin değerlendirilmesi sonucu elektrik mühendislerinin çalışma biçimlerine göre dağılımı görülmektedir.

Tablo 1. Elektrik mühendislerinin çalışma biçimine göre dağılımı:

Çalışma biçimi	%
Serbest ücretli	11,8
Serbest ücretli (Yabancı firma)	4,3
Ortak işveren	2,5
Serbest işveren	5,7
Serbest Toplam	24,3
Üniversite görevlisi	1,7
Kamu görevlisi	72,3
Meslek dışı	1,4

Burada görüldüğü füzere elektrik mühendislerinin % 72,3 gibi büyük bir kısmı kamu sektöründe çalışmaktadır. Genel teknik elemanların da % 72,4'ü kamu görevlisidir.

Kamu kesiminde çalışan büyük teknik eleman kitlesini kapsamına alan Personel Kanunu, foaşlangıçta kamu oyuna bir reform kanunu gibi gösterilmeye çalışılmıştır. Uygulamada gerçek niteliği ortaya çıkan ve ljiir ücret ayarlamasından öteye gitmeyen bu kanun, teknik gücü getirdiği idari hükümlerle sosyal yönden zayıflatırken, mali hükümleri ile de uygulamada yapılan bir- S^{ok} adaletsizliklerin yanı sıra, özellikle ekonominin y^{en} fazlası ile hırpalamıştır.

Personel Kanunu çıkarken teknik elemanların hakU direnişlerine neden olmuştur. O tarihlere S^{me} meslek örgütleri ^ y a P ^ toplantılarda, gerekse yayın organları vasıtası ile, devlet «*»ründe çalışan teknik elemanların özel sektöre ***** v e v a ^ d i 3 i n a ^ e d e ^ k a J n ¹¹ oyuna ve yetkililere duyurulmuştur. On teknik meslek odasının ve Türkiye Teknik Elemanlar Birliği'nin birlikte yürüttüğü anket sonuçları, iddia ettiğimiz gerçeklere sırtlarını çeviren yetkili er karşısında ne denU haklı olduğumuzu

rakamlarla belgelemektedir.

1969 J yılında Odamız üyeler arasında yapılmış olan anket sonuçlarından çıkardığımız elektrik mühendislerinin aylık net gelirleri (Tablo 2) üe, üç ay önce yapılan teknik eleman anketinden elde edilen üyelerimizin net gelir dağılımını (Tablo 3) karşılaştırmakla, değişen şartlar ve Personel Kanunu sonrası elektrik mühendislerinin durumunu anlayabiliriz.

Tablo 2. 1969 yılında yapılan anket sonuçlarına göre elektrik mühendislerinin gelir dağılımı:

1000 TL'nden az olanlar (Ayda net TL.)	% 1,—
1000-2000 TL. arası	•» % 24,6
2000-3000 TL. arası	» % 44,3
3000-4000 TL. arası	» % 19,4
4000 TL'nden fazla olanlar	% 17,1

Tabii 3. 1971'de yapılan anket sonuçlarına göre elektrik mühendislerinin gelir dağılımı :

1000-1500 TL. (Ayda net TL. olarak)	% 13,3
1500-2000	•» % 21,9
2000-2500	% 15,6
2500-3000	% 13,6
3000-3500	<» % 8,8
3500-4000	•» % 3,1
4000'den fazla	•» % 4,6
25.000 TL. (Yılda net TL. olarak)	% 1,4
25.000-50.000	•» % 9,1
50.000-75.000	% 4,8
75.000-100.000	•» % 2,0
100.000-200.000	% 0,5

öte yandan, Mimarlar Odası Ankara Şubesi XVI. Dönem Çalışma Raporu'nda (Ek 10, S. 3) geçim standardı ve ücret durumlarıyla ilgili olarak düzenlenmiş olan grafikten de görülebileceği gibi, yıllardır teknik personelin geçim standardında görülebilen düşüş, Personel Kanunu'nun uygulanmasından bu yana çok büyük bir hızla artmıştır. Kısa bir karşılaştırma yapalım : 1958 yılı durumu temel olarak alındığında, 5 yıllık yüksek teknik öğrenimi olan birinin kamu kesiminde asgari net ücret olarak 913.—TL. aldığını görüyoruz. Bu standarda tekabül eden geçim endeksinin % 100 olarak kabul edelim. Bu durumda pahalılaşma veya asgari geçim endekslerindeki yılların getirdiği değişimleri bu % 100 oranıyla çarpma yoluyla, her yıl için aynı geçim standardının gerektirdiği asgari net ücreti bulabiliriz. 1969 yılı için buradan 1826.—TL. bulunmaktadır. Oysa aynı yıl içindeki gerçek asgari net ücret 1432. TL'dir, yani net ücret 1958'e nazaran % 156,61 artmışken, asgari geçim endeksinde % 199,99 bir artış kaydedilmiştir. Üyelerimizin % 25,6'sı 1969'da bu standardın altında net ücret almaktadırlar. Hal böyle iken, bu durumun düzeltilmesi yoluna gidileceği yerde Personel Kanunu ile teknik personel çok daha mağdur hale sokulmuş, aynı geçim endeksi 1971'in Eylül ayı için % 293,61 yani gerekli asgari net ücret 2682.— TL'na fırlamış, fakat gerçek net ücret artmak şöyle dursun, 1382.—TL'na düşmüştür. Bunun 1958 yılındaki hale oranı ise % 151,4 seviyesindedir, oysa geçim endeksleri oram $\frac{293,61}{100} = 2,9361$ rakamını vermektedir. Böylelikle, 1971 yılı sonunda üyelerimizin % 60*8'i 1958 yılı asgari geçim standardının altında yaşamaktadır. Teknik Eleman Anketi'nin sonuçlarına göre ise kamu sektöründe çalışanların % 66,8'i bu endeksin altında ücret almaktadırlar, özellikle, Personel Kanunu ile birlikte, şantiye ve ağırlık zamları da kalkmış olduğundan durumun burada gösterilenden de daha kötü olduğu muhakkaktır. Ayrıca buradan kamu ke-

siminde bir kişiye ödenmesi gereken ücretle artık iki kişinin çalıştırıldığı sonucu da çıkmaktadır.

Tablo 4. Kamu kesiminde çalışan elektrik mühendislerinin ayda net TL. olarak gelirleri.

	%
1000-1500	17,7
1500-2000	28,3
2000-2500	20,8
2500-3000	17,3
3000-3500	10,2
3500-4000	3,1
4000'den fazla	2,3

Son iki yıl içinde bütün teknik eleman kitlesinin olduğu gibi elektrik mühendislerinin de gelirlerinde büyük bir azalma olmuştur. Üyelerimizin net gelirlerindeki bu değişikliği Tablo 5'de incelersek kamu kesiminde çalışanların % 18,9'unun ücretlerinde bir değişiklik olmadığı, % 70'inin net gelirlerinde bir azalma olduğu görülür. Gene kamu kesiminde çalışan elektrik mühendislerinin % 26,1'inin ücretlerinde 500-1000,— TL. arasında azalma olmuştur.

özel kesimde ücretli olarak çalışanların % 42,8'inin net gelirlerinde değişiklik olmanış, % 50,1'inde ise artma olmuştur, özel kesimde işveren olarak çalışanlarda ise bu oran şöyledir: % 44,8'inin net gelirlerinde bir değişiklik olmanış, % 16,8'inde artma olmuştur.

Personel Kanunu ile son iki yıl içinde teknik elemanların gelirlerinde büyük bir ücret azalması olurken hayat pahalılığı; da bir o kadar artmıştır. Bu durum teknik personeli yaşama sıkıntısı içine sokmuş olup kamu sektöründe çalışanları kamu kuruluşlarını terketmeye zorlamaktadır. Devlet sektöründe çalışan elektrik mühendislerinin % 54,3'ü özel sektöre geçmekte,

Tablo S. Çalışma biçimlerine göre son İki yıldaki uygulamadan doğan ücret değişikliği :

Ayda TL. olarak	Kamu kesimi %	özel (ücretli) %	özel (işveren) %
Değişiklik olmayan	18,0	42,8	44,8
Artan			
0— 300	2,5	12,5	—
300— 500	2,2	7,2	—
500—1000	3,6	19,7	4,2
1000—5000	0,6	10,7	8,4
5000'den fazla	0,3	—	4,2
Toplam	9,2	50,1	16,8
Azalan			
0— 300	17,1	3,6	—
300— 500	24,2	1,8	4,1
500—1000	26,1	1,8	4,1
1000—5000	2,7	—	20,1
5000'den fazla	—	—	4,1
Toplam	70,1	6,2	32,4

% 18,8'i ise mesleklerini bırakmak zorunluluğunu duymaktadırlar. Elektrik mühendislerinin iş. değiştirme eğilimleri Tablo 6'da ayrıntılı olarak görülebilir.

Kamu kesiminden ayrılma eğilimi yalnız özel kesime doğru değildir. Ağırlaşan hayat koşullarının etkilerine, teknik gücün problemlerine eğilmemesi teknik kitleyi dış ülkelere de göç etmeye zorlamaktadır. Tablo 7'de görüldüğü gibi kamu kesiminde çalışanların % 41,1'i meslekleri ile ilgili, % 35,2'si ise meslekle ilgisiz bile olsa yurt dışına çıkma eğilimindedirler.

Bu hal gelişmiş ülkelerin ucuz teknik iş gücünü kendilerine çekme ve böylece aynı zamanda geri kalmış, ülkelerin kalkınma çabalarını engelleme politikalarını kolaylaştırmakta, ülkemize yüklü eğitim giderlerine mal olmuş teknik iş gücünün, yurt içi yatırım sahalarında azalmasına, değersizleşmesine, kalkınma hamlelerinden uzak kalmasına yol açmaktadır.

Üyelerimizin % 45,4'ü diğer teknik elemanlar kitlesinde olduğu gibi nüfusu 1.000.000'dan fazla olan İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerde istihdam edilmektedir. Oysa yurdumuzun az gelişmiş bölgelerine daha fazla önem veril-

mesi, yatırımların yapıldığı bölgelerde teknik gücün çalıştırılması gerekmektedir.

Teknik elemanlar gayri milli yatırımların temsilcileri olan ve yurdumuzda gizli işsizliği körükleyen yabancı proje bürolarına, «uzman» adj altında yurdumuza mali zararlar veren teknik hizmet ithaline de kargıdırlar.

Ülke gerçeklerini görmezlikten gelip teknik gücümüzü her türlü çaba ile kısırlaştırmaya yönelen bu çarkın suyu, kuşkusuz ki yurdumuzun düşmanları olan yerli-yabancı çıkar guruplarının arzu ettiği yöne dökülmekte, bundan da en fazla zararı halkımız görmektedir.

Teknik eleman kitlesinin problemlerini yalnızca toir ücret sorunu olarak görmek yanlıştır. Aslında problemlerimiz, ülkenin çözüm bekleyen sorunlarından hiçbir zaman soyutlanamaz. Ancak üretici güçlerin değerlendirilmesi, bu güçlerin gelişmelerine olanak verecek üretim ilişkilerinin saptanması, ülkenin tüm güç ve olanaklarının bu yönde sanayileşmeye yönltilmesi, dışa bağımlı gayri milli çıkar guruplarının sanayileşmeyi baltalayıcı çabalarının önlenmesi ile teknik gücümüz bilimsel ve teknolojik gelişmenin uygulayıcısı durumuna gelip üretici niteliğine kavuşabilecektir.

Tablo 6. Çalışma biçimine göre iş değiştirme (elektrik mühendisleri için):

	özel (ücretli) %	özel (işveren) %	Kamu %	Üniversite %
İşini değiştirmek istemeyen	71,—	69,—	20,—	83,3
özel kesimden kamu kesimine	5,5	—	—	—
özel kesim (işveren) den kamu kesimine	—	10,3	—	—
Kamu kesiminden özel kesime	—	—	43,7	16,6
Kamu kesiminden özel (işveren) kesime	—	—	10,6	—
Kamu kesimi bünyesinde başka işe	—	—	5,1	—
Mesleğini bırakmak İsteyen	9,1	20,6	18,8	—

Tablo 7. Çalışma biçimine göre yurt dışına çıkma arzusu (% olarak):

	özel S. (Yabancı)	özel S. (Yabancı)	Ortak İşveren	Serbest İşveren	Üniversite görevlisi	Kamu S.	Meslek dışı	Meslek Genel
Meslek dışı bile olsa	2,4	14,2	22,2	20,04	28,50	35,20	—	29,5
Meslekle ilgili -	46,39	21,4	33,3	30,—	14,2	41,1	20,—	39,2
İstemeyen	51,2	64,29	44,4	40,—	57,1	22,3	—	30,1

Tablo 8. Çalışma biçimlerine göre çalışılan yerin nüfusu (% olarak):

Nüfus	Serbest ücretli	Serbest İşveren	Üniversite görevlisi	Kamu kesimi	Genel
1.000.000'den çok	49,1	62,1	100	41,9	45,4
1.000.000-750.000	1,8	—	—	1,5	1,45
750.000-500.000	3,5	10,3	—	5,—	5,—
500.000-250.000	5,3	6,9	—	3,5	3,9
250.000-100.000	12,3	13,8	—	13,3	13,5
100.000-50.000	5,3	—	—	14,6	11,—
50.000-10.000	14,—	6,9	—	11,3	11,2
10.000'den az	7,—	—	—	8,6	7,6